

Досягнення життєво важливих інтересів нашої країни в інформаційній сфері пов'язано з протидією існуючим загрозам, під якими розуміється сукупність умов і чинників, що створюють небезпеку життєво важливим інтересам особи, суспільству і державі.

Таким чином, правова категорія «забезпечення інформаційної безпеки України» відбиває важливі специфічні риси процесу пізнання даного явища як однієї з важливих функцій держави.

Інформаційна функція держави здійснюється в певних формах і за допомогою спеціальних методів. Правові форми реалізації інформаційної функції держави потрібні для проведення заходів, що вимагають участі усього населення або більшої його частини. У цих випадках у формі закону або іншого нормативно-правового акту держава надає своїй волі загальнообов'язкове значення і доводить цю волю до всіх зацікавлених осіб та усього суспільства. Держава прагне реалізувати свою волю в конкретних владних повноваженнях, використовуючи при цьому правозастосування та охорону.

Висновки. Отже, за результатами узагальнення теоретичних основ сутності інформаційної безпеки як складової частини національної безпеки, виявивши найбільш характерні її особливості, доцільно стверджувати, що основна складова національних інтересів України в інформаційній сфері включає дотримання конституційних прав і свобод людини і громадянина в сфері отримання інформації та її використання, збереження і зміцнення моральних цінностей суспільства, традицій патріотизму і гуманізму, культурного та наукового потенціалу країни.

Література

1. Манойло А. В. Государственная информационная политика в особых условиях: Монография / А. В. Манойло. – М.: МИФИ, 2003. – 388 с.
2. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс. – М., 2000. – 395 с.

УДК 347.78 (477)

Новицька Н. Б., к.ю.н., с.н.с., доцент,
Новицька Ю.А., студентка,

Національний університет ДПС України, м. Ірпінь, Україна

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ НА ВІЛЬНЕ ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Беззаперечно однією з основних ознак демократичного суспільства є вільний доступ до інформації, що передбачає правову обізнаність суспільства, яке може здійснити контроль за владою, а тому прозорість та відкритість

політичної системи. У статті 34. Конституції України кожному громадянину гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір [1].

Ми можемо зробити висновок, що цінність права полягає не лише в можливості його реалізації, а в можливості його реалізації в певних межах, тому варто погодитися з думкою Рабиновича М., що в усі часи боротьба йшла не стільки за права, скільки за їх межі (а конкретніше, за юридичне закріплення та юридичну інтерпретацію таких меж) [2, с. 6].

Як член соціуму особа реалізуючи своє конституційне право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань повинна діяти з урахуванням інтересів інших учасників, які також для задоволення власних інтересів реалізують надані їм права, та не порушувати їх. Тому стаття 34 Конституції України містить обмеження даного права в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя. Разом з тим не знаючи меж свого права, особа починає реалізовувати його в більшій мірі, ніж це можливо (дозволено законом), що в свою чергу породжує виникнення такого феномену, яким є «зловживання правом».

Зловживання правом – це така протиправна поведінка, в процесі та в результаті якої суб'єкт права, маючи на меті заподіяти шкоду іншим суб'єктам або свідомо припускаючи її настання, здійснює певне своє суб'єктивне юридичне та/або основоположне (природне) право, зміст якого сформульований відносно визначено і тому може бути витлумачений неоднозначно[3].

Вчені виділяють два види зловживання правом: такі, що не характеризуються явною протиправністю та такі, що характеризуються явною протиправністю. Зловживання правом на вільне поширення інформації виражається у виході особи за межі встановленого законом обсягу суб'єктивного права, що спричиняє перекручення призначення права. Так телеканал має право поширювати надзвичайні новини про різні катастрофи, вбивства та інші жорстокі злочини, але при реалізації даного права не повинні порушуватися права дітей на безпечний інформаційний простір.

Аналізуючи існуючі в юридичній науці погляди можна виокремити ознаки зловживання правом: наявність в особи суб'єктивних прав; зловживати правом можна лише під час його здійснення; зловживати можна лише своїм, а не чужим правом; використання прав у супереч їхньому соціально-

му призначенню або виходячи за встановлені законом рамки здійснення права; незважаючи на форму зловживання правом (здійснене з наміром спричинити шкоду іншій особі, або без такого наміру) воно завжди завдає шкоду іншій особі[4, с.632].

Зловживання правом виражається в недозволених конкретних діях, які завдають шкоди іншій особі або загрожують чужому праву. Так, наприклад, виготовлення та розповсюдження гральних карт з фотографіями православних церков та соборів пропагує неповагу до національних святинь українського народу тим самим порушуючи права громадян.

Зайцева С. Г. зазначає, що свобода осіб, постраждалих від зловживання правом, і є тією межею, яка відокремлює правомірну поведінку від зловживання правом [5, с. 18].

Безперечно, вільний доступ до інформації – це передумова демократичного розвитку країни. Однак, зловживання правом свободи інформації може призвести до неефективності демократичного ладу, а саме стати причиною національної небезпеки, порушення громадського порядку, не контрольованості суспільства владою, пропаганди насильницької зміни влади, закликів до національної, релігійної, регіональної, расової ворожнечі, нівелювання правом людини на приватне життя, загрозою її безпеки. Тому, користуючись таким правом, кожен громадянин повинен нести відповідальність за це у вигляді певних обмежень.

Таким чином, в ситуації, що склалася, разом з вдосконаленням системи законодавства, що закріплює право на поширення інформації, потрібна розробка цілісної несуперечливої теорії права на захист від інформації, побудову відповідної законодавчої бази шляхом прийняття нових нормативних актів, усунення протиріч і пропусків в чинному законодавстві.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // ВВР України. – 1996. – № 30.
2. Рабінович П. М. Межі здійснення прав людини (загальнотеоретичний аспект) / П. М. Рабінович // Вісник академії правових наук України. – 1996. – № 6. – С. 3–9.
3. Полянський Т. Зловживання правом (загальнотеоретичний аналіз) / Т Полянський // Право України – 2010. – № 1. – С. 26–34.
4. Скаун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): Підручник. / О. Ф. Скаун – Харків: Еспада, 2006. – 776 с.
5. Зайцева С. Г. Злоупотребление правом. К вопросу о пределах осуществления права / С. Г. Зайцева // Юрист. – 2002. – № 7. – С. 16–18.